

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 25. МАРТА 1876.

ГОДИНА V.

ПОЗОРИШТЕ

БРОЈ 4

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази свака о дану сваке представе на поставака. — Стои за Нови Сад 40, а на страну 60 и. месечно. — Претплате се шаље Крнелу Јовановићу, који се из љубави према позоришту примно да разашње овај лист.

РОМЕО И ЈУЛИЈА.

Трагедија у 5 чинова, написао Виљем Шекспир, с енглеског превео др. Лаза Костић, за српску

позорницу уредио А. Хаџић.

(Наставак.)

Тибалто.

Само ми дајте прилике, господине, па ћете наћи, да сам и па то готов.

Меркуцијо.

Зар ви не знаете наћи прилике и сам!

Тибалто.

Меркуцијо, ти си ромеов ортак!

Меркуцијо.

Ортак? Шта! Зар смо ми теби тезгари, је ли? Ако смо ти тезгари, ево виши овај риф, овде; овај ће да те измери, и преко и уздуж. Гледајти, ортак!

Бенволијо.

На јавноме се месту, састасте; брат, братици! Ил' нађите скровитији саставак, ил' расправите распрутиш бар,

Ил' разлаз'те се, цео нас гледа свет!

Меркуцијо.

Ко има очи, гледа, нека их! Не крећем се ником за љубав, ја!

ПОЈАВА ТРЕЋА У ПОСЛОВОЈ

Ромео и ирећашњи.

Тибалто.

Сал мир, господине, ево момка, мог!

Меркуцијо.

Зарито ваш момак, то ваша услуга зар?

Ал' хайди на мегдан, он ће за вами;

И зазор ће вам рећи, момак "бој!"

Тибалто, зорбји си овог Ромео, а веља љубав за тобом!

Веди ми да ћати темам, ниткове!

Ромео, и да ће је јасно, као и да је јасно, Имам те, за што љубит', Тибалте!

Жестину што ми стеже, правичну

На такви поздрав, ниткови, исам ја; И за то збогом: видиш, не знаш ме!

Тибалто.

Зар ти да згладиш бруку, деране, Што с' учини? Већ стоји на вади мац!

Ромео.

Поричем, да те икад обрука, Како те љубим, не мош ни мислит! Док узрок не знаш моје љубави, Сад име драго, Капулетићу, К' моје име драго, мани се!

Меркуцијо.

Ох, кукавичка, срамна, подлога! Тибалто, мишоловче, па оглед!

Тибалто.

Ево ме! (Вади мац.)

Ромео.

Меркуцијо брате, у корице мац!

(Меркуцијо и Тибалто боре се.)

Ромео.

Бенволијо, вади, раставимо их!

Умир'те се, срамота, господо!

Тибалто — Меркуцијо — та није л' зар

Забранио сваку зајевицу кнез

По веронским улицама? — Стој, Тибалте!

Драги мој Меркуцијо!

(Тибалто и присталице му оду.)

Меркуцијо.

Рањен сам! Одох ја! Да куга потре обе куће!

Он оде без штете!

Бенволијо.

Шта рањен си? Као да су у њима бомбарди

Меркуцијо.

Да, запорица, запорица је,
Ал' таман доста! — Момче, ранара! (Слуга оде.)

Ромео.

Буд' човек; рана није велика!

Меркуцијо.

Није баш тако дубока као бунар, ни тако широка к'о црквена врата, ал' таман као што треба; потражите ме сутра, па ћете морати на црквена врата. За овај свет сам запражен, рекох ти. Куга вам потрла обе ваше куће. Ако није беда! Један пас, један пацов, један миш, један мачак да изгребе човека на мртво име! Хвалисавић, олушина, нитков, што се бори по рачунском пропису! Који враг тебе нанесе, те дође! међу пас? Ралио, ме испод твоје руке.

Ромео.

Мислио сам најбоље чинити!

Меркуцијо.

Бенволијо, помоз' ми у кућу, несвест ми је, куга вас потрла! С племена ваших ја сам првом део: Куг' у ваша племена — ја сам зрео!

(Меркуцијо и Бенволијо одлазе.)

Ромео.

Тај племић, кнезев најрођенији род, мој присни друг, па рањен самртно! Због мене, што ми Тибалт част Окаља руглом; Тибалт од јутрос Мој шуре.Aoј, слатка Јулијо!

ИНЂИЈСКО ПОЗОРИШТЕ.

(Наставак.)

Свака инђијска драма почиње са прологом, у ком се слушаоцима, казују тајне, што су предходиле радњи дотичног комада, а кад што се у прологу описује писац и представљачи. Продози, који су доста налик на прологе европидове и плаутове, почињу молитвом, којом се призыва благослов једнога између многообројних богова инђијских на слушаоце. Та прва молитва има често шест строфа, а за њом долази објет молитва друге врсте. У прлогу се моли и публика да не суди строго о комаду, и по чито се наброје заслуге скромног писца, уводи се на свршетку прлога

Лепота твоя женом створи ме,
И растопи врлине моје мач!

ПОЈАВА ЧЕТВРТА.

Бенволијо и Ромео.

Бенволијо.

Еј, Ромео, Ромео! Друг наш издахну;
Јуначки дух му прину у облак,
Презрев је вовде земљу прерано.

Ромео.

Цри овај данак не ће бити сам,
Јад овај други дочеће још дан.

ПОЈАВА ПЕТА.

Тибалт и пређашњи.

Бенволијо.

Ев' опет натраг бесног Тибалта!

Ромео.

Жив, ликуји, на Меркуција смрт!
Сал иди небу, штедљив обзире,
Огњевит бес нек вођа буде мој!
Тибалте, узми натраг ниткова,
Што м' јутрос даде; меркуцијева сен
Над главама још лебди нашима,
На пратњу твоје сени чекају;

Ил' ја, ил' ти, ил' обое ће њним.

Тибалт.

Проклето шкембе, ти му беше друг,
Прати га ти!

(Наставиће се.)

прва особа, која треба да се појави, као и. пр. у „Сакунтали“ прекида говорник пролог речима: „Ето долази краљ Душанџант.“ У инђијским позоришним комадима има и две особе, које ми не познајемо, а то су у тумачи и гласници. Првоме је задатак, да већго одговара на питања, што се често из пубике управљају на представљаче, и да тумачи тешка места у комаду; а дужност је гласнику, да јавља, кад наступају промене, т. ј. да поштованој публици каже, да себи изволи представити, да ће се појава, што долази, представљати на води, и да је прошла, играна у шуми;

јер промене се не збивају на позорници, него у главама гледалаца. Осим тога је дужност гласника, да јави публици, кад излази на позорницу какав ванредан представљач. Између чинова збивају обе те особе, ио кад што доста неслане шале и лакриде.

Инђијски глумци нису преће знали ни за такву сценерију. Они су представљали у соби, и само их је завеса делила од публике. „Раја“ или општински поглавар седио је на узвишеном месту, аoko њега његови звездари, лекари и телесна стража. Женскиње су тога великаша хладиле лепезама, оружани војници чували су стражу на вратима, а други снажни људи опет одржавали су ред међу слушаоцима. Свирачи су седили близу позорнице. Кад се прва играчица укаже, дочекају је свирком, она поздрави слушаоце и баци на њих цвеће, што је свакако паметније

нега код нас, где се цвеће баца на позорницу, са чега се рађа злоба, суревњивост и свађа међу глумицама. Инђијски позоришни управитељи нису много укращавали позорницу, и ако су чешће прописане клупе, престоли и оружје, а у једном је комаду шта више речи о колима, која шест волова вуку. Женске улоге приказивале су женскиње и дечаци.

Најстарији комад у санскритском језику, то је „Марихакти“ или „карта“. Комад тај састоји се из неколико црта из живота инђијског краља Судраке. Он је владао око године 192 после Христа, живио је сто година, и спалио се тада. Стил те драме је прост и по стварском начину; будизам је ту оширио расправљен. У осталом неки повесничари тврде, да је краљ Седрака или Судрака живио у првом столећу после Христа. (Свршиће се.)

Э Д И С Т А М.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Ромео и Јулија.) (Свршетак.)

Ни један психолошки појав у животу човечијем није тако силен као љубав! Тај појав је Шекспир младићком снагом и вештачким запосом нацртао у највећој бујности. А да би му још већу снагу и израз дао, ставља га у сред најдущима скије мржње, где нам сјаја као сјајна звезда у тамној ноћи. Па како вештачки изводи ои цело дело, где пунита неизбежну судбу да влада, да се догоди све, што се догодити мора, па ипак љубав да на посметку победи онде, где јој је једина сигурна победа у смрти. Ил' би зар природији развитак радње био, кад би песник пустисао да се вјакадашња мржња у два племена мањим потресом, без бола тако рећи, стиши, да се окорелост старачка утиша само уздијима детињским?

Или зар би леници крај ове љубави био, да је Ромео дошао у гроб баш кад се и Јулија буди пак да утече њом? Не би. Варем то не би био крај вредан онакве љубави као што ју је песник себи замисљао. И Рихард Гоше има потпуно право кад каже: „Der Dichter führt gerade die beiden Liebenden aus dem Kreise des flüchtig Sinnlichen auf die Höhe der energischen, aufopferungsvoller, über den Tod hinausgehenden Liebe.“

О поједињима карактерима не можемо ни говорити, јер се по себи разуме, да целина може само онда бити вљана, ако су и сви поједињи делови потпуни. Споменути морам само то, да су и овде, као већином код Шекспира, карактери у контрасту: неодољива љубав бори се са неодољивом мржњом. Представници и борци првима су Ромео и Јулија, а друге Тибалто и уз овог поглавитог Капулетићи. И једне и друге

доводи песник до врхуница, јер Тибалто нађа тек онда, кад мора пасти пред Ромеом, као год што се ни мржња може са свим угасити једино у љубави, ако неће да остане „помирено непријатељство.“ И Капулет пружа прву руку оцу ромеовом, тек по што види, да је љубав потпуно победила. А зар би и могло иначе бити? Полу мртви старци су престали скоро живити; за њих није ни мржња ни љубав, а подмладка је нестало са зренника. Па како што људи престају тећи тек кад виде да немају коме наследства оставити, тако и овде мораде мржња ишчезнути, јер нити је имаде више ни Монтекић ни Капулет коме у аманет дати.

Што се представе тиче можемо без заузора рећи да је била изврсна. Г. Ружић (Ромео) и Џија Сајевићка (Јулија) приказивали су у свима сценама вештачки. И г. Лукић (Лаврентије), Џија Ј. Поповићева (доја), Сајевић (Меркуцијо), (Тибалто) Марковић, и Божовић (Бенволијо) од своје стране до пристигли су хармонично целини много.

О самом преводу пемамо шта рећи, јер писмо ради хвалити, а кудити немамо шта. Довољно је да кажемо, да је превод од дра Ј. Костића, и то не само у метрима него и у стиховима. За позорницу је тај комад удесно г. А. Хаџић, па и ако га је према нашим позоришним приликама морао јако скратити, то је ипак целина задржала потпуно своју округлицу.

Оваком приношку нашег репертоара даље може се сваки пријатељ позоришта нашег потпуно радовати.

За прву представу није могао бити згоднији избор, само је штета, што се наша публика није одазвала тако, као што је то и комад и добра, изврсна игра наших вредних глумаца била заслужила.

С. Н.

Издаје управа српског народног позоришта.

